CS MAGAZÍN

Český a slovenský zahraniční časopis

Archív

Přes tuto rubriku se dostanete na star►► č►sla CS-magaz►nu.

- 2022 (0)
- 2022 (0)
- 2022 (0)
- 2022 (0)
- 2022 (0)
- 2022 (0)
- 2022 (0)
- 2022 (0)
- 2021
- 2020
- 2019
- 2018
- 2017
- 2016
- 2015
- 2014
- 2013
- 2012
- 2011
- 2010
- 2009
- 2008
- 2007
- 2006
- 2005
- 2004
- 2003

Krédo

Nepodporujeme totalitární filozofie a systémy, národovectví, rasismus, xenofobii, národnostní a etnickou nesná►enlivost, vynasna►íme se přispět k odstranění nacionalismu, resentimentů, národních pudů a bludných představ o vlastním skvělém národě.

Časopis

Vych►z► měs►čně, ka►d►ho 21. dne se objev► nov► č►slo na dal►► kalend►řn► měs►c. V mezidob► se CS-magaz►n nov►mi čl►nky nedoplňuje.

Archivace

Obsah jednotlivých čísel CS-magazínu archivuje Národní knihovna ČR pro potřeby dne►ních čtenářů i budoucích generací.

Přetisk

Přetisk jak►hokoliv čl►nku se povoluje s podm►nkou, ►e se u čl►nku uvede jako zdroj CS-magaz►n.

Listopad 2008

Dvoujazyčné názvy obcí aneb Jak naplňuje Česká republika Evropskou chartu regionálních či menšinových jazyků

Franz Chocholatý Gröger

Od českého podpisu Evropské charty regionálních či menšinových jazyků (v EU vstoupila v platnost v roce 1998) v listopadu 2000 uplynulo již osm let. Charta v ČR vstoupila v platnost 1. března 2007. (1) Skládá se z preambule a pěti částí., první část (část I.) je složena z obecné části a definice pojmů a závazků. Druhá část (část II.) je tvořena jedním článkem skládající se ze čtrnácti odstavců a pododstavců. Tyto jsou závazné pro všechny státy přijímající Chartu. Regionální či menšinové jazyky v České republice, jejichž užívání je s ohledem na historický vývoj a postavení jednotlivých menšin odlišné, lze členit do následujících skupin:

a) polština, jejíž užívání se obecně uplatňuje v severní oblasti Moravskoslezského kraje (Těšínské Slezsko),

b) slovenština, která je vzhledem k rozptýlenému, ale početně výraznému usídlení Slováků v českých zemích užívána na celém území státu,

c) němčina, jejíž užívání, vzhledem k rozptýlenému usídlení příslušníků německé národnostní menšiny, nelze již územně striktně vymezovat podle oblastí původního historického usídlení Němců, rozptyl lokalit a nízký počet jejích nositelů omezuje možnost stanovit závazky podle jednotlivých článků části III. Charty

d) romština, jejíž uživatelé žijí v ČR rozptýleně, s větší či menší koncentrací ve větších městech či průmyslových oblastech; užívání romštiny v různých nářečových podobách se zpravidla omezuje na vnitřní život romských komunit;

e) ostatní menšinové jazyky (bulharština, chorvatština, maďarština, rusínština, ruština, řečtina/novořečtina, srbština a ukrajinština), tj. jazyky početně malých národnostních menšin, usídlených na území ČR rozptýleně.

Třetí část charty(část III.) se skládá se sedmi tematických článků (vzdělávání, soudní orgány,orgány veřejné správy a veřejná služba, hromadné sdělovací prostředky, kulturní činnost a zařízení, hospodářský a sociální život, přeshraniční výměny). Smluvní státy si stanoví, na které z jazyků pod ochranou části II. a na jakém území bude aplikovat opatření části III.

Z výše uvedeného vyplývá, že lze jednotlivé menšinové jazyky rozdělit do tří celků:

1. polština ► chráněna částí III. Charty v obcích na území Těšínského Slezska, v nichž při sčítání lidu v roce 2001 deklarovalo polskou národnost více než 10 % obyvatelstva. Jde konkrétně o 31 obcí. S ohledem na postavení polské menšiny v oblasti Těšínského Slezska a užívání polštiny jako menšinového jazyka v rámci stanovené sítě lokalit lze specifikovat podmínky pro naplnění minimálně 35 bodů části III Charty, umožňujících přistoupení k ratifikaci.

2. slovenština - užívána na celém území státu a lze specifikovat závazky ustanovení článků 8, Bylo by možné také přijmout závazky vyplývající z článků 10 a 13 Charty s tím, že komunikace ve slovenštině bude vzhledem k jazykové příbuznosti s češtinou uznána za přijatelnou. Tento postup umožní naplnění minimálně 35 bodů části III Charty, umožňujících přistoupení k ratifikaci.

3. ostatní menšinové jazyky ► tedy i němčina, jako jazyk početně národnostní menšiny, usídlených na území ČR rozptýleně, nutno podporovat v rámci závazků stanovených v části II Charty (2)

V případě zavádění dvojjazyčných názvů obcí se tento, podobně jako další body Charty, uplatňuje ve shodě s dosavadní českou legislativou ► zákonem o obcích, který však s pojmem národnostní menšiny výslovně pracuje. Nárok na dvojjazyčné nápisy v jazyce národnostní menšiny se vznáší prostřednictvím výborů pro národnostní menšiny v obcích, ve kterých se přihlásilo k této národnosti alespoň 10% obyvatel. (3) Na rozdíl od zřízení samotného výboru pro národnostní menšiny tedy nejde pouze o součet těchto menšin. Zákon zde přitom nespecifikuje, o kterou národnost/jazyk se jedná, je tedy opět širší než přijaté závazky Charty uvádějící tento nárok pouze pro polštinu. Podle současných českých sčítání lidu, jde téměř o sto komunit, ve kterých by německá, polská a slovenská menšina dosáhla této ochrany!

Zatím však pouze polská menšině může své právo vykonávat. Jedná se o 31 obcí ve dvou okresech Moravskoslezského kraje splňující ukazatele pro stanovení dvojjazyčných názvu v češtině a polštině. Po dlouhém politickém hašteření o průběhu financování a rozsahu režimu byly před pár týdny slavnostně umístěny místní cedule a dvojjazyčné rozcestníky v obci Albrechtice/Olbrachcice. Česká republika je tak poslední zemí ve střední Evropě, pro jejíž menšiny je toto základní právo samozřejmostí!

Spojen□ s redakc□

Koment□ře a př□spěvky mů□ete pos□lat e-mailem na□□ redakci stisknut□m tlač□tka v t□to rubrice Redakce

Návštěvy
Celkem 1240904
Týden 423
Dnes 57
Online 1

V Německu existují na celém území historického osídlení oblasti Lužických Srbů, a to bez ohledu na velikost menšiny, dvojjazyčné nápisy. V Polsku před třemi lety byly umístěny dvoujazyčné kašubsko/polsky psané obecní tabule. (3/1) První polsko-německé názvy obcí jsou zavedené v září 2008 v rodné obci slezského básníka Josepha von Eichendorff Lubowice/Lubowitz u Racibórze (Ratibor) ve vojvodství slezském a v obci Radłów/Radlau u Olesna (Rosenberg) ve vojvodství opolským. Dvoujazyčný název mají také ostatní části této obce (gminy) - Kolonia Biskupska/Friedrichswille, Biskupske Drogy/Straßenkrug. Ve vojvodství opolském má právo na zavedení dvoujazyčných názvů 27 obcí (gmin). Radłów neleží u německých hranic, jak uváděla česká média a to i ta seriozní, nejen bulvární, ale na sever od hranic českých.

Na Slovensku se nyní, navíc k celé maďarsky hovořící oblasti s maďarsko-slovenskými názvy obcí, se objevují názvy německo-slovenské v oblasti, kde žije karpatsko německá komunita (Karpatendeutsche), jako je obec Krahule/Blaufuß, která je částí Kremnice.

V Maďarsku jsou požadovány dvojjazyčné nápisy na místních menšinových sdruženích a to bez ohledu na počet obyvatel. Proto jsou již stovky lokalit s až trojjazyčným označení. Maďarsko bylo jedním z prvních států, které Chartu ratifikovaly a bylo zahrnuto 14 jazyků do části II, 6 z nich do části III, pro všechny jazyky části III. byly přijaty stejné závazky na celém území státu. Dle zákona o národnostních a etnických menšinách z roku 1993, je národnostní menšina skupinou občanů státu, která reprezentuje početní menšinu, žije na území státu alespoň 100 let, má odlišnou kulturu a tradice od většinové populace a projevuje vůli být za menšinu považována. Tento zákon také přímo specifikuje národnostní menšiny: arménská, bulharská, chorvatská, německá, řecká, polská, romská, rumunská, rusínská, srbská, slovenská, slovinská a ukrajinská. Těchto 13 menšin užívá 14 jazyků (dva jazyky jsou užívány v rámci romské komunity), všechny jsou považovány za menšinové jazyky ve smyslu Charty. (4)

Rakouské prohlášení obsažené v ratifikační listině uložené 28. června 2001 praví, □že menšinové jazyky ve smyslu Charty jsou v Rakouské republice burgenlandská chorvatština, slovinština, maďarština, čeština, slovenština a romština rakouské romské menšiny.□ Těchto šest jazyků je jazyky šesti národnostních menšin. Pro tři z nich a pouze pro příslušné jazykové oblasti, jmenovitě pro burgenlandskou chorvatštinu v Burgenlandu, slovinštinu v Korutanech a maďarštinu v Burgenlandu uvedlo Rakousko alespoň minimální počet 35 ustanovení části III Charty. Více než sto místních dvojjazyčných komunit a nápisů je v obcích s slovinskou, chorvatskou a maďarskou menšinou. (5).

V Německu jsou uznány tyto menšinové a regionální jazyky □ dánština (Schleswig-Holstein), srbština (Brandenburg, Sachsen), severofrízština (Schleswig-Holstein), saterfriesich (Niedersachsen), romština (Romové a Sintí v celém Německu) a dolnoněmčina v jednotlivých zemích SRN (Brandenburg, Bremen, Hamburg, Mecklenburg-Vorpommern, Niedersachsen, Nordrhein□Westfallen, Sachsen-Anhalt, Schleswig-Holstein). (6)

Ale jaké jsou šance pro historicky největší jazykovou menšinu v Evropě - německou menšinu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku? Velice špatné, i když je zde 18 obcí, které by měly, dle stávajících českých právních předpisů, nárok na zavedení dvojjazyčných nápisů. Jde o obce Měděnec/Kupferberg, Tatrovice/Dotterwies, Horská Kvilda/Innergefild na Šumavě (Böhmerwald), Kryštofovy Hamry/Christophhammer, Stříbrná/Silberbach, Horní Blatná/Bergstadt Platten v Krušnohoří (Erzgebirge), Mikulov/Niklasberg u Teplic v Čechách (Teplitz-Schönau), Abertamy/Abertham, Josefov/Josefsdorf, Kaceřov/Katzengrün, Boží Dar/Gottesgab v Krušnohoří, Pernink/Bärringen, Bublavá/Schwaderbach v Krušnohoří, Vejprty/Weipert, Staré Sedlo/Altsattl v Krušnohoří (Erzgebirge), Krásno/Schönfeld u Sokolova (Falkenau), Královské Poříčí/Königswerth u Sokolova (Falkenau) a Žacléř/ Schatzlar. Žacléř/Schatzlar je největší z těchto obcí. Peter Josika v článku Mit dem Aufstellen zweisprachiger Ortsschilder tut sich Tschechien schwer hovoří o tom, že zástupci německé menšiny v Begegnungszentru v Trutnově (Trautenau) hlasovali na schůzi proti žádosti o dvojjazyčné nápisy. Důvodem je strach plynoucí z desetiletí zastrašování menšiny většinovým obyvatelstvem. Dle Džamily Stehlíkové, "Němci v postižených místech jsou jen velmi malá skupina, v absolutních číslech s vysokým průměrným věkem. Víme, že dvojjazyčné nápisy nepodporují.□ Mezi německou menšinou jsou stále obavy z útoků českých nacionalistů a proto se neangažují v prosazování svých práv. (7)

Právo menšiny je dáno Chartou a žádná vláda nesmí používat jakýkoliv prostředků k tomu, aby menšina těchto práv se nedomohla. A 10 % v každém případě odpovídá běžné evropské praxi a mnohdy ani nemusí být 10% k prosazení těchto práv. Příklad Německa, Rakouska, Polska či Maďarska je toho dokladem.Toto se týká také Hlučínska, bohužel překážkou je zde skutečnost, že i když více než 10% obyvatel v každé obci má německé pasy, se k německé menšině nehlásí. Např. Kravaře/Deutsch Krawarn 8,02% Němců, Třebom/Thröm 7,39% Němců. Jinak by většina obcí Hlučínska mohla mít dvoujazyčné názvy, jako se to děje ve Slezsku (Województwa Śląskie a Opolskie).

V evropské praxi tato možnost přísluší i nespisovným formám jazyka, jako skotština (Scots), ulsterská skotština (Ulster Scots) ve Velké Britanii a vedle těchto nářečních variant (v části II.) podporuje Velká Britanie také keltské jazyky (v části III.). Podporu má dolnoněmčina v Německu a dolnosaština a limburština v Nizozemí. Zde dokonce se podporuji jen tyto varianty němčiny (v části II.) a fríština (v části III.) a ne spisovná němčina. (8) Pro představu větší část Slezanů na Těšínsku považuje za svůj jazyk těšínské nářečí (po naszymu) a ne polštinu. Příkladem je také snaha o autonomii Slezska (Śląska). (9)

Ve Švýcarsku, Německo, Maďarsku, Slovinsku, Británii a Finsku lze vidět dvoujazyčné nápisy také v místech historického osídlení původních menšinových jazyků, a to bez ohledu na menšinový podíl. Tak jsou města Cottbus/Chošebuz, Bautzen/Budyšin, Helsinki/Helsingfors, Koper/Capodistria, Sopron/Ödenburg nebo Cardiff/Caerdydd oficiálně dvoujazyčné, i když v menšině žije obvykle jeden až čtyři procenta z celkového počtu obyvatel. Je to výrazem přijetí své odpovědnost za historické dědictví.

Česká republika by se měla konečně touto problematikou zabývat, a to alespoň v těch komunitách, kde Němci před vyhnáním představovali většinu a kde se tyto dvojjazyčné nápisy vyskytovaly. Tato města měla v době svého založení názvy německé, teprve v průběhu staletí se objevují vedle sebe názvy německé a jejich české ekvivalenty a to především v devatenáctém století. Teprve v letech 1946/1947 se z moci úřední objevují názvy české, povětšinou zcela nově vymyšlené nemající vztah k historickému názvu □ např. Jeseník/Frývaldov/Freiwaldau. Pro českou stranu by mohla být příkladem Francie a města Strasbourg/Straßburg/Schdroosburi,, Colmar a Mulhouse/Mülhausen, kde bez právního základu zavedeny dvoujazyčné názvy francouzské/elsässerdeutsch ulic a části měst. Tak by to mohlo být u mnoha měst Čech, Moravy a Slezska, kde po celá staletí byla užívaná jména česká a německá. (10)

Najde česká vláda sílu k tomu, aby se začaly užívat dvoujazyčné názvy, aby se vrátily historické názvy obcím a městům, které zanikly v době nacionalistické šílení v letech 1946-1947? Budou naše děti hledat na mapě Cukmantl, Gräfenberk, Frýdberk, Frývaldov, ve snaze poznat dějiny své země a nenajdou je?

Poznámky:

1) K problematice ratifikace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v České republice Sborník příspěvků ze semináře konaného dne 7. června 2005 v Praze, Úřad vlády české republiky, Praha 2005, http://www.vlada.cz/assets/cs/rvk/rnm/dokumenty/Publikace/sbornik_charta_1.pdf Charta, Co bychom měli vědět? Informační text orgánům veřejné správy k Evropské chartě regionálních či menšinových jazyků s ohledem na její uplatnění v praxi, Úřad vlády České republiky Praha 2006, http://www.vlada.cz/assets/cs/rvk/rnm/dokumenty/Publikace/charta_publikace.pdf

2) Charta, Co bychom měli vědět? Informační text orgánům veřejné správy k Evropské chartě regionálních či menšinových jazyků s ohledem na její uplatnění v praxi, Úřad vlády České republiky Praha 2006

3) Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Podle vyhlášky ministerstva vnitra č. 326/2000 Sb., o způsobu označování ulic a ostatních veřejných prostranství názvy, o způsobu použití a umístění čísel k označení budov, o náležitostech ohlášení o přečíslování budov a o postupu a oznamování přidělení čísel a dokladech potřebných k přidělení čísel, je název v jazyce národnostní menšiny umístěn na téže tabulce pod názvem v českém jazyce. Velikost a typ písma jsou ve shodném provedení. Zákon č. 234/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení),ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, a zákon č.312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, ve znění zákona č.46/2004 Sb., umožňující tuto proceduru, je platný od 1. července 2006.

3/1) Kašubové - Krzysztof Katka, Język kaszubski pod ochroną, http://miasta.gazeta.pl/trojmiasto/1,35636,5335100,Jezyk_kaszubski_pod_ochrona.html, http://www.polskatimes.pl/dziennikbaltycki/fakty24/24250,stanely-urzedowe-tablice-z-kaszubskimi-nazwami,id,t.html

4) Judit Laszloné Solymosi , Antal Paulik, Ratifikace Charty v Maďarsku, in: K problematice ratifikace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v České republice Sborník příspěvků ze semináře konaného dne 7. června 2005 v Praze, s. 59

5) Heinz Tichy, Implementace Charty v Rakousku, in: K problematice ratifikace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v České republice Sborník příspěvků ze semináře konaného dne 7. června 2005 v Praze, s. 66

6) Erster Bericht der Bundesrepublik Deutschland gemäß Artikel 15 Absatz 1 der Europäischen Charta der Regional- oder Minderheitensprachen, 2000

Zweiter Bericht der Bundesrepublik Deutschland gemäß Artikel 15 Absatz 1 der Europäischen Charta der Regional- oder Minderheitensprachen, 2003

Dritter Bericht der Bundesrepublik Deutschland gemäß Artikel 15 Absatz 1 der Europäischen Charta der Regional- oder Minderheitensprachen. 2007 - http://www.bmi.bund.de/

7) Peter Josika, Mehrsprachig: Ein Faktor der Versöhnung. Mit dem Aufstellen zweisprachiger Ortsschilder tut sich Tschechien schwer -http://www.germanworldalliance.org/nachrichten/Mehrsprachigkeit.html

8) Ondřej Klípa , Evropská charta regionálních či menšinových jazyků v České republice in: Mezinárodní politika 6/2008, s.17-20. Na Těšínsku - ⍰Tustelanie⍰, neboli zdejší, ať Polaci, Česi či Ślązacy, ale hovoří ⍰po naszemu⍰ nebo ⍰po naszymu⍰, http://www.sweb.cz/ls78/ponaszymu.htm

9) Ruch Autonomii Śląska - http://raslaska.aremedia.net/index.php, http://punasymu.com/_indexs.php,

10) 1267 Vriwald 1457 Freiwalde, 1924 Frývaldov, Freiwaldau, 1947 Jeseník,| 1263 Cucmantel,1471 Cukmantli, 1490 Zuckmantel, 1949 Zlaté Hory, | 1233 in Gyglawa,1633 Iglau, Giglawa, 1872 Iglau, Jihlava, | 1220 de Freudental, 1456 starosta bruntalski, 555 na Bruntali,1894 Freudenthal, Bruntál, | 1325 Vredberg, 1358 Fradberg, 1924 Friedeberg, Frýdberk, 1947 Žulová, | další viz Ladislav Hosák, Rudolf Šrámek, Místní jména na Moravě a ve Slezsku. I., A-L, II. M-Ž, Academia Praha 1970, 1980

Zpátky